

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

« 12 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ТЕРИТОРІАЛЬНІ СИСТЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ

вибіркова

Освітньо-професійна програма «Географія»

Спеціальність 106 «Географія»

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Географічний факультет

Мова навчання українська

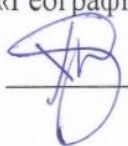
Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «ТЕРИТОРАЛЬНІ СИСТЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія», спеціальність 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 12 від «21» грудня 2020 р.).

Розробник: Заблотовська Наталія Василівна, доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач: Заблотовська Наталія Василівна, доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Погоджено з гарантом ОП «Географія»

Гарант освітньої програми Дарія ХОЛЯВЧУК

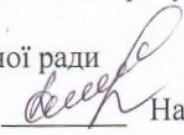
Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від « 09 » серпня 2024 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від « 12 » серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету Наталя АНДРУСЯК

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна «Територіальні системи розселення» належить до переліку варіативних (вибіркових) навчальних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр», що пропонується в рамках циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти на четвертому році навчання. Дисципліна призначена для вивчення методологічних основ розселення населення, чинників формування розселення, основних форми розселення, типів поселень, територіальних систем розселення України. Основною проблемою навчального курсу є загальні закономірності територіальної організації розселення в Україні та методика виділення територіальних систем розселення.

Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Територіальні системи розселення» полягає у поглибленому вивченні теоретичних основ курсу, чинників формування розселення, форм розселення, типів поселень, територіальних систем розселення.

Задля досягнення поставленої мети необхідно опрацювати відповідні літературні, картографічні та статистичні джерела; оволодіти понятійно-термінологічним апаратом наукового дослідження розселенських процесів та систем розселення зокрема; встановити міждисциплінарні зв'язки між даною та суміжними науковими дисциплінами.

- Завдання:

- поглиблення знань про чинники, особливості, закономірності, принципи розселення населення в Україні;
- одержання відомостей про системи розселення в Україні, функціональні типи міст, сучасні особливості містоутворення, динаміку сільського розселення, перспективи розвитку селищ міського типу як перехідної ланки розселення;
- аналіз територіальних систем розселення та критеріїв їх виділення;
- оволодіння уміннями та навичками історико-географічного аналізу утворення і розвитку поселенської мережі, навичками класифікації поселень за різними критеріями
- уміння критичного оцінювання та регіонального зіставлення проблем нерівномірності, невідповідності розселення населення
- виявлення перспектив розвитку розселення в Україні

Пререквізити. Навчальна дисципліна вивчається в сьомому семестрі та спрямована на вдосконалення набутих під час вивчення дотичних дисциплін «Географія населення», «Соціально-економічна географія України» за освітнім рівнем «бакалавр» даної ОП.

Результати навчання

Універсальні компетенції:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Ключові компетенції:

ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах, а також застосовувати різні методи досліджень процесів регіоналізації, уміння ідентифікувати, аналізувати й оцінювати економічні, соціальні та екологічні проблеми регіонів у їх просторовій перспективі.

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки та проводити просторовий аналіз поселенських систем на основі кількісних і якісних даних,

здійснювати регіональну діагностику на основі територіального планування; ідентифікувати, вимірювати та оцінювати фактори у просторово-часовому континуумі для моделювання траєкторій розвитку міст, регіонів і країн, визначати їх інноваційно-інвестиційний потенціал; ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах, а саме проводити географічний аналіз природних та суспільних об'єктів і процесів у різних просторово-часових масштабах, розуміти основні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

PO1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

PO2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

PO3. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

PO4. Аналізувати географічний потенціал території

PO5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

PO8. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.

PO10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.

PO12. Розуміти форми, методи і прийоми навчальної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах.

PO14. Вміти збирати, систематизувати, опрацьовувати та аналізувати наукову і технічну інформацію для вирішення географічних завдань

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: методи описання, аналізу та прогнозу розселенських процесів; методи дослідження розселення; методи виділення елементів територіальних систем розселення; на практиці застосовувати різні методи наукових досліджень територіальних систем розселення; пропонувати шляхи перспективного розвитку міських поселень

вміти: описувати розселенські процеси; аналізувати тенденції і чинники розвитку міських і сільських поселень; виділяти територіальні елементи систем розселення; на практиці застосовувати різні методи наукових досліджень територіальних систем розселення; пропонувати шляхи перспективного розвитку міських поселень

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	7-й	3	90	2	22	22			46		залік
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Розселення як об'єкт соціально-економічних досліджень 1. Розвиток наукових вчень про поселення 2. Сучасні школи демогеографії та географії поселень	8	2	4			2						
Тема 2. Загальні закономірності та принципи розселення 1. Поняття законів та закономірностей у демогеографічних дослідженнях. 2. Основні закономірності розселення. 3. Принципи розселення та формування систем розселення	6	2				4						
Тема 3. Трансформація розселення на рубежі століть 1. Сутність процесу трансформації розселення. 2. Трансформація поселенської мережі 3. Трансформація форм територіальної організації розселення 4. Структурна трансформація розселення	10	2	4			4						
Тема 4. Методологічні та методичні засади дослідження розселення	8	2				6						

1. Основні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень. 2. Методичні принципи та методи.												
Тема 5. Концептуальні засади, закономірності формування та розвитку міських поселень 1. Поняття розселення при вивченні міських населених пунктів. 2. Основні закономірності розвитку міських поселень в Україні та світі.	10	2	4			4						
Тема 6. Міста: сучасний стан і тенденції структурних трансформацій 1. Міста як форма розселення людей. 2. Роль міських поселень у формуванні та розвитку систем розселення.	8	2				6						
Разом за змістовим модулем 1	50	12	12			26						
Змістовий модуль 2.												
Тема 1. Формування і структура систем розселення. 1. Формування і структура систем розселення 2. Шляхи вдосконалення систем розселення	10	2	4			4						
Тема 2. Шляхи вдосконалення систем розселення. 1. Чинники	6	2				4						

трансформації систем розселення. 2. Напрямки державної політики для вдосконалення функціонування систем розселення.												
Тема 3. Локальні територіальні системи розселення. 1. Передумови формування територіальних систем розселення локального рівня. 2. Кушові та первинні системи розселення.	6	2				4						
Тема 4. Етнічні аспекти розселення в Україні. 1. Розселення українців. 2. Національні меншини та ареали їх розселення.	12	2	6			4						
Тема 5. Стан навколишнього середовища в поселеннях України. 1. Екологія міських та сільських поселень 2. Екологічні наслідки російської агресії	6	2				4						
Разом за змістовим модулем 2	40	10	10			20						
Усього годин	90	22	22			46						

6.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів	Термін
Змістовий модуль 1				
1	Розміщення населення України	2	5	
2	Урбанізація як передумова формування систем розселення	2	5	
3	Вплив природних умов і ресурсів на процеси розселення	2	5	
Змістовий модуль 2				
4	Система розселення України та її структура.	2	5	
5	Визначення енергії поля демографічного впливу міст.	3	10	

6.2.2. Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується самостійно при консультуванні з викладачем протягом вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу і завершується індивідуальним захистом перед викладачем у формі бесіди та наочного демонстрування отриманих практичних результатів. ІНДЗ виконуються у формі проектних геоінформаційних розробок та інтерактивних карт обраних студентом на основі зазначеного переліку тематик. У окремих випадках, коли спостерігається схожість у вихідній експериментальній інформації, тема ІНДЗ може змінюватися чи уточнюватися на розсуд викладача

№	Назва реферату	Прізвище	Термін
1.	Розселення в Україні та особливості їх географії.		
2.	Історичні особливості трансформації форм територіальної організації розселення.		
3.	Природне середовище як чинник розселення.		
4.	Значення природних умов та ресурсів у розвитку процесів розселення.		
5.	Суспільно-географічні чинники формування систем розселення.		
6.	Демогеографічні чинники розселення.		
7.	Екологічна ситуація як чинник розселення.		
8.	Проаналізувати підходи до виділення регіональних систем розселення.		
9.	Адміністративна реформа в Україні.		
10.	Значення вивчення систем розселення у розробці адміністративної реформи в Україні.		
11.	Характеристика Подільської регіональної системи розселення.		
12.	Характеристика Західної системи розселення.		
13.	Характеристика Південної регіональної системи розселення.		
14.	Характеристика Центральної регіональної системи розселення.		
15.	Характеристика Північно-Східної регіональної системи розселення.		
16.	Характеристика Придніпровської регіональної системи розселення.		
17.	Характеристика Донбаської регіональної системи розселення.		
18.	Суть та значення гексагональної моделі Вальтера Крісталлера.		
19.	Значення функціонального спрямування поселення при визначенні його місця в системі розселення.		
20.	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (АР Крим)		
21.	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Вінницька область)		
22.	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР		

	Крим та побудувати відповідні картосхеми (Волинська область)		
23	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Дніпропетровська область)		
24	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Донецька область)		
25	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Житомирська область)		
26	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Закарпатська область)		
27	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Запорізька область)		
28	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Івано-Франківська область)		
29	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Київська область)		
30	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Кіровоградська область)		
31	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Луганська область)		
32	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Львівська область)		
33	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Миколаївська область)		
34	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Одеська область)		
35	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР		

	Крим та побудувати відповідні картосхеми (Полтавська область)		
36	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Рівненська область)		
37	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Сумська область)		
38	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Тернопільська область)		
39	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Харківська область)		
40	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Херсонська область)		
41	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Хмельницька область)		
42	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Черкаська область)		
43	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Чернівецька область)		
44	Розрахувати потенціал поля розселення для усіх міських поселень окремої адміністративної області України чи АР Крим та побудувати відповідні картосхеми (Чернігівська область)		

6.2.3. Самостійна робота

Під час самостійної роботи при вивченні дисципліни студент повинен опрацювати теоретичний матеріал, що подавався в процесі лекції та рекомендований до самостійного опрацювання згідно навчальної програми (див. перелік тем самостійних робіт);

1. Характеристика Подільської регіональної системи розселення.
2. Характеристика Західної системи розселення.
3. Характеристика Південної регіональної системи розселення.
4. Характеристика Центральної регіональної системи розселення.
5. Характеристика Північно-Східної регіональної системи розселення.
6. Характеристика Придніпровської регіональної системи розселення.
7. Характеристика Донбаської регіональної системи розселення.

8. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. *Контроль* знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких засобів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування. Форма підсумкового контролю (залік) полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі усних відповідей на підсумковому модулі та результатів виконання певних видів робіт.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: письмове й усне опитування, контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів; проекти; презентації результатів проведених досліджень та оцінювання виконаних практичних завдань і самостійних робіт; контроль виконання індивідуальних завдань здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів досліджень.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з графіком консультацій викладача. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, переведення на індивідуальний графік з різних причин) навчання може відбуватись в он-лайн форматі за погодженням із керівником курсу і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<http://surl.li/aetyu>).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку). Додатково студент може отримати до 20 балів за виконання ІНДЗ.

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 (20 балів за теоретичний блок та 10 балів – за виконання завдань на практичних); 2 модуль – 30 (20 балів за теоретичний блок та 10 балів – за виконання завдань). Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати залік і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів - не допускається до складання заліку

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається залік, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки. Зауважимо, що зміст індивідуальних дослідницьких робіт студентів подається через платформу Moodle де перевіряється на випадок не доброчесних дій студента. Загалом оцінка ІНДЗ передбачає оцінювання власне проведеної роботи та її захист.

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти: Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол N4 від 28.03 2022 року)» (<http://surl.li/fnyha>) допускається зарахування практичних

занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

За умови проходження навчальних тренінгів чи стажувань по тематиці навчальної дисципліни у очному форматі чи дистанційному на платформі UNOVA cursos, Edera, або на інших онлайн платформах, виконання всіх завдань та отримання сертифікату, студент може отримати додатково до 10 балів до підсумкової оцінки по даній освітній компоненті

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Питання плагиату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: [Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view) https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view, [Положення про виявлення та запобігання плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view) https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

A 90 – 100 балів - Знання предмету глибокі і міцні, виходять за межі програми, підручників і навчальних посібників та носять науковий та інноваційний характер. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами організаційної структури правління в туристичній діяльності. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість питань

B 80 – 89 балів Знання предмету глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами.

C 70 – 79 балів Знання предмету достатньо глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом.

D 60 – 69 балів Знання предмету перебувають в межах навчальних програм. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами, знає програмний мінімум.

E 50 – 59 балів Знання, завчені з підручника, висвітлюються за допомогою конспекту. Студент самостійно використовує знання у завчених умовах і ситуаціях, на нові види діяльності вони переносяться за допомогою викладача.

FX 35 – 49 балів Студент не володіє основами знань з предмету, не може пояснити основних понять, категорій, не виконав практичних завдань. Але, студент виконує додаткові завдання в межах програми курсу.

F 0 – 34 бали Основи курсу студентом не освоєні, практичні і самостійні завдання не виконані, знання не продемонстровані

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Скільки для повного забезпечення комунікації з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle, то фіксація набраних балів студентом під час вивчення курсу також ведеться у електронному додатку оцінювання на сторінці курсу.

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

9. Рекомендована література

9.1. Базова (основна)

1. Байтеряков, О. З. and Кузовлева, А. А. and Міцкан, А. М. (2022) *Просторові особливості системи розселення Дніпропетровської області станом на 01.01.2022 р.* Вісник ОНУ. Серія: Географічні та геологічні науки, 27 (2 (41)). pp. 112-123. ISSN 2303-9914
2. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
3. Доценко А.І. Регіональне розселення: проблеми та перспективи. – К.: Наукова думка, 1994. – 195 с.
4. Доценко А.І. та ін. Розселення в Україні: проблеми і перспективи. – К.: РВПС України НАН України, 2006. – 269 с.
5. Доценко А.І. та ін. Регіональне розселення в Україні: стан і прогноз. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – 376 с.
6. Гусева Н. В., Задесенцев О. М. Суспільно-географічне положення Сєверодонецько-Лисичанської агломерації як складова просторового потенціалу території. Географічні науки. – 2017. – Випуск 8 с. 135 – 145 https://scinotesgeo.at.ua/Volume_8/Husieva_Zadyesentsev.pdf
7. Заблотовська Н.В. / Територіальні системи розселення. Методичні вказівки. (Практичні роботи) / Н.В. Заблотовська. - Методичні вказівки. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – 16 с.
8. Заблотовська Н. Особливості розвитку районних локальних систем розселення Хмельницької субрегіональної системи розселення/ Науковий вісник Чернівецького нац-го ун-ту: Збірник наукових праць. Вип. 553-554: Географія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т,

2011. – 192 с. – С. 163-166.
http://library.chnu.edu.ua/res//library/elib/visnyk_chnu/visnyk_chnu_2011_0553_0554.pdf
9. Заблотовська Н. Формування демогеографічної ситуації в поселеннях етноконтактних територій Чернівецької області / Науковий вісник Чернівецького нац-го ун-ту: Збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2012. - Вип. 616: Географія. - 116 с. - С. 65-69. http://library.chnu.edu.ua/res//library/elib/visnyk_chnu/visnyk_chnu_2012_0616.pdf
10. Заблотовська Н.В. Сучасні особливості формування та розвитку хмельницької міжрайонної системи розселення / Н.В.Заблотовська, І. В. Левіцька / Науковий вісник Чернівецького нац-го ун-ту: Збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2013. - Вип. 672-673: Географія. - 184 с. - С. 92-95. http://library.chnu.edu.ua/res//library/elib/visnyk_chnu/visnyk_chnu_2013_0672_0673.pdf
11. Заблотовська Н.В. Територіальні відміни розселення населення у Чернівецькій області / Н.В.Заблотовська, О.М. Лейберюк / Науковий вісник Чернівецького нац-го ун-ту: Збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2013. - Вип. 672-673: Географія. - 184 с. - С. 89-92. http://library.chnu.edu.ua/res//library/elib/visnyk_chnu/visnyk_chnu_2013_0672_0673.pdf
12. Потокій, М. В. (2019). Суспільно-географічне (економіко-географічне) положення як категорія суспільної географії та його вивчення в курсі «Основи суспільної географії»
13. Яворська В.В. Предметна і методологічна визначеність геодемографічних досліджень. / В.В. Яворська, Н.В. Заблотовська / Матеріали Всеукр-ї наук.-практ. конф-ії, присвяч.75-річчю утворення Луганської області (8-10 жовтня 2013 р., м.Луганськ). –Луганськ: Вид-во «ДЗ ЛНУ ім. Т.Шевченка»,2013. – 316 с. — С. 266-271

9.2. Допоміжна

1. Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Ткач Д.В. Географія населення України. Навчальний посібник. – Тернопіль, 2003. – 149 с.
2. Заставний Ф.Д, Географія України : у 2-х книгах. – Львів: Світ, 1994. – 472 с.
3. Корж О.В. Курс лекцій з демографії. – Тернопіль: Інфотехцентр, 1998. – 140 с.
4. Крачило М.П. Географія населення. – К. НМК ВО, 1992.- 180 с.
5. Пітюренко Ю.І. Розвиток міст і міське розселення в Українській РСР. – К.: Наукова думка, 1972. - 187 с.
6. Соціально-економічна географія світу / За ред. С. Кузика. – Тернопіль: підручники і посібники, 1998. – 256 с.
7. Соціально-економічна географія України / За ред. О. Шаблія. – Л.: Світ, 1994. – 640 с.
8. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.